इह तु यत्र लिङ्गवचनभेदेऽपि न साधारणधर्मस्यान्यथाभावस्तत्र न दोषः! क्रमेणोदाहरणम्—

'मुखं चन्द्र इवाभाति ॥'

'तद्वेशोऽसदृशोऽन्याभिः स्त्रीभिर्मधुरताभृतः ।
दधते स्म परां शोभां तदीया विभ्रमा इव ॥'

पूर्वोदाहरणेषूपमानोपमेययोरेकस्यैव साधारणधर्मेणान्वयसिद्धेः प्रक्रान्तस्यार्थस्य स्फुटोऽनिर्वाहः। एवमनुप्रासे वैफल्यस्यापुष्टार्थत्वम् । यथा—

'अनणुरणन्मणिमेखलमविरलशिञ्जानमञ्जुमञ्जीरम् ।
परिसरणमरुणचरणे! रणरणकमकारणं कुरुते ॥'

अत्रादिपदग्राह्याया अभीष्टाशंसनरूपाया आशिष एव भेदः, न तु प्रेष्यादिर्वाथ. संकल्पभेदोऽथेष्टाभ्युपायता । शब्दव्यापारभेदो वा कार्यभेदोऽथवा विधिः ॥' इत्युक्तपञ्चविधस्य विधेरसंभवात् । विधिभेदस्योदाहरणमेवं बोध्यम् । 'चमूरियं दूरविमुक्तभङ्गा गङ्गेव मे योधमनुप्रयातु । ययारिसज्जा विभटाः प्रकामं नश्यन्त्यधर्मा इव खेदसाध्याः ॥' अत्र गङ्गा प्रयाति, चमूः प्रयातु, इति प्रक्रान्तविधिभङ्गः ॥ **साधारणधर्मस्य** निर्दिश्यमानसामान्यस्य । **अन्यथाभाव** उपमानान्वयानुपयोगित्वम् । **न दोषो** नोपमादोषः । भग्नप्रक्रमत्वस्य तु प्रसक्त्यभावेन तन्निषेधस्यात्र न संभवः ॥ **मुखमिति** । अत्राभातीति उपमानेनाप्यन्वेति ॥ वचनभेदेनापि दोषाभावमाह—**तद्वेश इति** । तस्याः वेशः परां शोभां दधते स्म धारयति स्म । 'दध धारणे' आत्मनेपदी एकवचनान्तः । वेशः कीदृशः । अन्याभिः स्त्रीभिरसदृशोऽसाधारणः । मधुरतया सौन्दर्येण भृतः पूरितः । विभ्रमाः स्मरविलासाः अपि च परां शोभां दधते धारयन्ति । 'डुधाञ् धारणपोषणयोः' बहुवचनान्तः । ते कीदृशाः । अन्याभिः स्त्रीभिरसदृशोऽसाधारणाः । अत्र क्विबन्तः सदृशशब्दो असन्तः । तथा मधुरतां बिभ्रतीति मधुरताभृतः । क्विबन्तस्य जसि रूपम् । अत्रासदृश इत्यादिपदानां श्लेषेणोपमानान्वययोगित्वम् ॥ एतदुदाहरणानां पूर्वोदाहरणापेक्षया वैलक्षण्यं दर्शयितुं पूर्वोदाहरणेषु भग्नप्रक्रमत्वं दर्शयति—**पूर्वेति** । एकस्यैव उपमेयस्यैव ॥ **साधारणधर्मेणान्वयसिद्धेरिति** । योग्यत्वादिति शेषः । **प्रक्रान्तार्थस्य** आकाङ्क्षितसाधारणधर्मस्य । **अनिर्वाहः** उपमानेनान्वयस्यानुपपत्तिः । अयोग्यत्वादिति शेषः । लिङ्गव्यत्ययादिना योग्यसामानाधिकरण्योपपादने[1] प्रथमोत्थापिताकाङ्क्षाविषयीकृतेन प्रकारेण पश्चादनुक्तिरिति भग्नप्रक्रमत्वमिति भावः । अत्रोभयान्वयाभिप्रायेण प्रयुक्तस्यैकतरान्वयसंभवेऽभवन्मतयोगत्वम्' इत्यपरे । अनुप्रासस्य वैफल्यं रसाद्युत्कर्षानाधायकत्वम् । तच्च मुख्यार्थानुपकारित्वरूपापुष्टार्थत्वे पर्यवस्यति ॥ तदुदाहरति—**अनणुरिति** । वेश्याविरक्तस्य

---

१. 'सामानाधिकरण्य–' इति पुस्तकान्तरे नास्ति.